

ESIPUHE

Tämä kirja kertoo kielen- ja puheenkehityksestä ja niissä ilmenevistä vaikeuksista varhaislapsuudessa. Vuonna 2010 julkaistu Käypä hoito -suositus vakiinnutti käyttöön termin ”kielellinen erityisvaikeus” kuvaamaan tilannetta, jossa lapsen puheen ja kielen tuottamisen tai niiden ymmärtämisen taidot ovat selvästi iänmukaista kehitystä tai muuta kognitiivista kehitystä heikommalla. Käypä hoito -suositus on luonut yhteistä ymmärrystä kielellisten erityisvaikeuksien luonteesta ja yhteisiä suuntaviivoja kehityksen tukemiseen. Kielihäiriöistä on vuosien varrella käytetty useita eri termejä, kuten dysfasia, kielenkehityksen vaikeus, kielenkehityksen erityisvaikeus, kielelliset vaikeudet tai kielelliset oppimisvaikeudet, ja tässä kirjassa käytämme monia niistä edelleen kuvaamaan lapsen kielenkehityksen ongelmia ottamatta kantaa muuhun kognitiiviseen kehitykseen.

Kirjan alkuperäisessä painoksessa kerroimme, että kirjan toimittajia ja kirjoittajia innosti kirjoitustyöhön tutkimustiedon ja käytännön kokemuksen yhdistäminen. Tämän uudistetunkin painoksen tekemisessä, niin kirjoittajina kuin omien kokemustensa tai ammattitaitonsa ja -tietonsa jakajina, on ollut suuri joukko asiasta kiinnostuneita alan ammattilaisia ja lasten vanhempia. Heille olemme vilpittömän kiitollisia.

Kirjaa kirjoittaessamme olemme pitäneet mielessä perheen näkökulman lapsen kielenkehitykseen ja sen häiriöihin. Tästä syystä asioita kerrotaan tässä uudistetussakin painoksessa paljolti Matin ja hänen perheensä kautta. Heissä ja muissa kirjassa esiintyvissä henkilöissä, tilanteissa ja tuntemuksissa tiivistyy sellaista, mitä pidämme merkityksellisenä kielihäiriöisen lapsen kehityksen tukemisessa. Kuvaamalla perheen kokemuksia haluamme välittää jotain siitä hämmennyksestä, jota lapsen kielenkehityksen erilaisuuden kohtaaminen saattaa synnyttää.

Kirjan tietyt keskeiset viestit – kuten vaikkapa se, että kehityksen tukemisen ja kuntoutuksen kannalta kielelliset erityisvaikeudet olisi hyvä todeta mahdollisimman varhain – ovat säilyneet ja jopa vahvistuneet. Myös Käypä hoito -suositus korostaa, että lapsen kielenkehitystä voidaan tukea arjen toiminnoissa ja leikeissä jo silloin, kun epäily puheen- ja kielenkehityksen vaikeuksista on vasta heräämässä. Tällöin keskeisessä asemassa ovat lapsen lähellä olevat ihmiset. Jos ”arjen terapia” ja ”kuntouttava arki” eivät riitä, tarvitaan lapsen kehityksen tarkkaa arviointia, erilaisia tukitoimia sekä kuntoutusta. Toivomme, että uusi käsikirja toimii sekä

vanhempien että ammattilaisten helposti lähestyttävänä tietolähteenä silloin, kun tieto tulee ajankohtaiseksi.

Vaikka tutkimustieto kielellisistä erityisvaikeuksista onkin ilahduttavasti lisääntynyt niin meillä kuin maailmallakin, uusiakin haasteita on ilmaantunut. Yksi näistä on suomalaisen yhteiskunnan muuttuminen selkeästi monikulttuuriseksi ja monikieliseksi. Tämä synnyttää selviä paineita moniammatillisten työkäytäntöjen ja kielenkehityksen arviointimenetelmien kehittämiseksi. Tämä työ on vasta hyvässä alussa. Toinen helposti tunnistettava ja suuri muutos lasten toimintaympäristössä on tietotekniikan sovellusten räjähdysmäinen laajeneminen ja arkipäiväistyminen ja sitä kautta uuden ”diginatiivi-sukupolven” syntyminen. Millaisia uusia mahdollisuuksia tämä kehitys avaa lapsille, joilla on kielellisiä erityisvaikeuksia, ja liittyykö tähän kehitykseen myös samalla joitain riskejä – jää nähtäväksi. Keskeistä lienee edelleenkin hyvä ja kehitystä tukeva vuorovaikutus lasten ja aikuisten välillä sekä lapsen arjen toimintojen monipuolisuus ja kokemuksellinen rikkaus.

Niilo Mäki Instituutissa vuonna 2014 huhtikuussa, kun kevät yllätti meidät kaikki tulemalla varhain

Toimittajat